

opusdei.org

Put do stote obljetnice (6): Rad, prirodno stanje ljudi

Na temelju povijesnog razvoja rada, ovaj članak promišlja o njegovom dostojanstvu i važnosti u ljudskom životu. Oslanjajući se na učenja svetog Josemarije, predlaže rad kao mjesto susreta s Bogom i sredstvo posvećenja.

22.09.2025.

**VI. Rad, prirodno stanje ljudskih
bića**

Ako pregledamo povijest čovječanstva, iznenađujuće je vidjeti kako se rad razvijao tijekom stoljeća. Prije samo 12 000 godina, naši preci - do tada posvećeni lovu i sakupljanju - počeli su obrađivati zemlju. Stočarstvo se progresivno usavršavalo, postajući sve produktivnije. Razvoj mehaničkih alata, isprva rudimentarnih, a zatim sve složenijih, transformirao je obrt, poljoprivredu, građevinarstvo i proizvodnju tekstila. Energija, koja je u početku ovisila o prirodnim elementima i snazi životinja ili ljudi, zamijenjena je počevši od druge polovice 18. stoljeća parnim strojevima, a kasnije motorima s unutarnjim izgaranjem i mlaznim pogonskim sustavima. Napredak znanosti omogućio je otkriće i korištenje električne energije, prijenos elektromagnetskih valova i kontrolu nuklearne energije. Tijekom 20. stoljeća tehnologija je široko uključena u svijet rada. U

posljednjim desetljećima,
mikroprocesori su olakšali obradu
informacija i upravljanje strojevima.
Promijenili su način na koji gradimo,
krećemo se, komuniciramo,
podučavamo i učimo. Promijenili su -
i nastavit će mijenjati - način na koji
radimo.

Postoji li išta stabilno usred ovog
stalnog razvoja? Što definira, u
antropološkom smislu, ljudski rad
izvan svih tih promjena? Za razliku
od drugih živih bića, ljudska bića ne
rade samo kako bi zadovoljila svoje
osnovne potrebe - poput
preživljavanja, hrane ili reprodukcije
- već su također sposobna planirati
budućnost, transformirati okoliš
prema svojim vitalnim potrebama,
stvarati umjetnička djela i prenositi
znanje sljedećim generacijama,
omogućujući napredak. Rad nas, u
konačnici, održava na životu.

Međutim, u antičkom svijetu - i u grčko-rimskoj kulturi i u drugim izvanbiblijskim tradicijama - rad nije uživao nikakvo posebno dostojanstvo. Umjesto toga, bio je povezan s servilnom dimenzijom, karakterističnom za zamorno i podređeno ljudsko stanje. Prava punina života nalazila se u slobodnom vremenu, shvaćenom kao prilikom da se posvetimo intelektualnim užicima, poput filozofije, ili raznim oblicima distrakcije i hedonizma. Možda će zbog ove temeljne koncepcije neke struje kršćanskog asketizma u kasnijim stoljećima na kraju smatrati rad jednostavnim sredstvom za zauzetost, gotovo lijekom protiv opasnosti besposlice i fantazije.

Moderna i suvremena filozofija često je razmatrala odnos između ljudskih bića i tehnologije, često oscilirajući između dvije krajnosti: s jedne strane, optimizma koji vjeruje da će

nas povijest dovesti do sve većih postignuća, čak do te mjere da nadmašimo rad zahvaljujući potpunoj zamjeni ljudi strojevima; i, s druge strane, katastrofalnog pesimizma, koji se boji da će nekontrolirani tehnički i znanstveni napredak u konačnici dovesti do uništenja čovječanstva i planeta koji ga održava.

Kao što je dobro poznato, teologija i Učiteljstvo Crkve opširno su promišljali o radu, usredotočujući se prije svega na njegove etičke i moralne dimenzije, što je dovelo do Socijalnog nauka Crkve. Međutim, mnogo manje razvijeno je promišljanje o duhovnoj vrijednosti rada. Rijetko se mogu pronaći autori ili dokumenti koji govore o dinamizmu koji rad obuhvaća u kršćanskom duhovnom životu: o radu kao mjestu dijaloga između Boga i čovječanstva, kao prostoru za naviještanje Evanđelja i izgradnju

Kraljevstva Božjega. Zato propovijedanje svetog Josemarije Escriva danas pobuđuje poseban interes. Doista, osnivač Opusa Dei učio je da je rad - a time i običan život - mjesto susreta s Bogom i područje u kojem većina ljudi može tražiti svetost. Rad stvara mrežu ljudskih odnosa koji potiču kršćanski apostolat i predstavlja materijal koji se mora posvetiti kako bi društvo u kojem živimo bilo kršćanskije - i stoga humanije. U stvarnosti, možemo govoriti o specifičnom pozivu na svetost u radu i kroz rad. Približavanje stogodišnjice osnutka Opusa Dei (1928.-2028.) pruža povoljnu priliku da ponovno otkrijemo važnost ove poruke i cijenimo njezin doprinos poslanju Crkve i društvenom životu, u svijetu u kojem stalno promjenjivi oblici rada oblikuju sadašnjost i vode budućnost.

Blagoslov, a ne kazna

Oni koji pristupaju učenjima osnivača Opusa Dei često su iznenađeni njegovim inzistiranjem na naglašavanju dostojanstva rada, dostojanstva koje stavlja u kontekst stvaranja, prije Adamovog grijeha:

„Rad – to propovijedam od 1928. – nije prokletstvo, niti kazna za grijeh. Postanak govori o toj stvarnosti, prije nego što se Adam pobunio protiv Boga. U Gospodinovom planu, čovjek je uvijek trebao raditi, surađujući tako u golemom zadatku stvaranja“ (Priatelji Božji, br. 81).

„Dobro naučite ovo: ova obveza [rada] nije nastala kao posljedica istočnog grijeha, niti je ograničena na otkriće modernog doba. To je nužno sredstvo koje nam Bog povjerava ovdje na zemlji, produžujući naše dane i čineći nas sudionicima svoje stvaralačke moći, kako bismo mogli

zaradivati za život i istovremeno ubirati plodove za vječni život (Iv 4,36): čovjek se rađa da radi, poput ptica da lete (Job 5,7)» (Prijatelji Božji, br. 57).

Rad je, dakle, početni uvjet i prirodni poziv svakog ljudskog bića:

„Rad je prvo zvanje čovjeka, rad je Božji blagoslov, i žalosno se varaju oni koji ga smatraju kaznom.

Gospodin, najbolji otac, smjestio je prvog čovjeka u Raj *“ut operaretur”* – da radi.“ (Brazda, br. 482).

Da bismo razumjeli značenje i vrijednost rada, ne smijemo poći od grijeha i njegovih posljedica, već od slike Božje utisnute u svako ljudsko biće. Novi temelj koji sveti Josemaría osjeća pozvanim promicati u Crkvi ima za svoju misiju ponovno vrednovanje izvornog dostojanstva rada:

„Svakako, kćeri i sinovi moji, dolaskom u Opus Dei i djelovanjem na ovaj način, nismo učinili ništa više nego se sjetili da je Bog želio da volimo rad. Kada Sveto pismo pripovijeda o stvaranju prvog čovjeka, govori nam da je Jahve uzeo čovjeka i smjestio ga u Rajski vrt, *ut operaretur*, da radi (Post 2,15). Nakon grijeha, ostaje ista stvarnost rada, povezana - zbog tog grijeha - s boli i trudom: „U znoju lica svoga jest ćeš kruh svoj“ (Post 3,19), čitamo u Postanku. „Rad nije nešto slučajno, nego zakon za ljudski život“ (Pismo 14, br. 3).

Doista, radi se o „sjećanju“ na nešto što su određena čitanja Postanka možda previdjela: rad nije kazna, već blagoslov. Naši praroditelji nisu od Boga primili jednostavnu naredbu ili ropski zadatak, već pravi blagoslov: „I Bog ih blagoslovi i reče im: ‘Plodite se i množite se, napunite zemlju i podložite je sebi! Vladajte ribama

morskim i pticama nebeskim i svim živim bićima što se miču po zemlji” (usp. Post 1,28). Ništa ne može biti dalje od biblijskog duha nego smatrati rad prokletstvom. Nakon Adamovog grijeha, čovjek ostaje „obrađivač“ i „čuvar“ zemlje, baš kao što je Stvoritelj i namjeravao, iako je njegov rad sada obilježen naporom, nesigurnošću i neizvjesnošću. Unatoč izloženosti riziku grijeha – kao što pokazuje epizoda s Babilonskom kulom (usp. Post 11,1-9) – ljudska bića mogu pažljivim i mukotrpnim radom štovati Boga: graditi oltare, izrađivati Kovčeg Saveza i graditi Jeruzalemski hram.

Dok god postoje ljudi na zemlji

Jedinstvenost rada kao egzistencijalne dimenzije koja prati život svake osobe, kao i raznolikost oblika u kojima se izražava ljudska

aktivnost, navode svetog Josemariju da formulira dva temeljna razmatranja. Prvo je da poziv na svetost usred svijeta kojim Bog poziva svaku osobu Opusa Dei mora na neki način uključivati profesionalni i ljudski poziv koji svaka osoba već vrši ili se priprema vršiti:

„Budite uvjereni da je profesionalni poziv bitan, neodvojiv dio našeg stanja kao kršćana. Gospodin želi da budete sveti gdje god se nalazili, u profesiji koju ste odabrali iz bilo kojih razloga. Meni se sve čini dobrim i plemenitim - sve dok se ne protive božanskom zakonu - i sposobnim da se uzdignu na nadnaravnu razinu, odnosno da se ucijepe u onu struju Ljubavi koja definira život djeteta Božjeg“ (Priatelji Božji, br. 60).

Drugo, s obzirom na bogatstvo i raznolikost oblika koje ljudski rad

poprima i konkretne okolnosti svakodnevnog života, poziv na svetost u radu i kroz rad podrazumijeva – gotovo kao prirodnu posljedicu – univerzalni poziv na svetost.

Put koji predlaže novi temelj predodređen je da traje do kraja vremena, jer – kako piše sveti Josemaría – na zemlji će uvijek biti muškaraca i žena koji rade: „Dok god na zemlji ima ljudi, Djelo će postojati“ (Pismo 3, br. 92).

Svakako, univerzalnost poziva na svetost ima kao svoj teološki temelj sakrament krštenja, a ne rad. Doista, krštenje je ono što vjernika suobličuje Isusu Kristu, pozivajući ga da u potpunosti ostvari to poistovjećivanje s njim tijekom cijelog svog života. Svi članovi Božjeg naroda – zaređeni službenici i laici, redovnici i posvećene osobe, muškarci i žene, zdravi i bolesni –

pozvani su težiti kršćanskom savršenstvu.

Međutim, vidjevši da se ta svetost može tražiti u obavljanju posla i u svakodnevnom životu (usp. Pismo 3, br. 2), osnivač Opusa Dei mogao je pokazati da je ta univerzalnost, u praksi, dostupna svima. Tako su, tvrdio je, otvoreni božanski putovi zemlje (usp. Susret s Kristom, br. 21; Prijatelji Božji, br. 314), jer svaki rad i svaka svakodnevna aktivnost mogu postati mjesto susreta s Bogom (usp. Prijatelji Božji, br. 149, 208).

Evo dva posebno značajna teksta:

„Djeco moja, istražite svaki kutak zemlje. Gdje god poštena osoba može živjeti, tamo ćemo naći zrak za disanje. Tamo moramo biti sa svojom radošću, s našim unutarnjim mirom, sa svojom željom da dovedemo duše Kristu. Na kojim mjestima? Gdje su intelektualci? Gdje su intelektualci. Gdje su oni koji obavljaju ručni rad?

Gdje su oni koji obavljaju ručni rad. A od tih zadataka, koji je najbolji? Reći ću vam kao što sam vam već rekao: posao obavljen s najvećom ljubavlju prema Bogu ima veći status. Vi, kada radite i pomažete svom prijatelju, svom kolegi, svom susjedu tako da to ne primijete, liječite ih; vi ste Krist koji liječi, vi ste Krist koji živi bez gađenja s onima kojima je potrebno zdravlje, kao što se nama može dogoditi bilo kojeg dana.“ (Druženje u kazalištu Coliseo, Buenos Aires, 23. lipnja 1974.).

„Čini li vam se malo ludo reći da se usred ulice može i treba biti svetac? Da onaj koji prodaje sladoled s kolica, zaposlenik koji provodi dan u kuhinji, direktor bankarske tvrtke, sveučilišni profesor, onaj koji radi na poljima i onaj koji nosi kofere na leđima mogu i trebaju biti sveci...? Svi su pozvani na svetost!“ (Druženje u São Paulu, 30. svibnja 1974., citirano u S. Bernal, Monsignor

Josemaría Escrivá de Balaguer.
Bilješke o životu osnivača Opusa Dei,
Rialp, Madrid 1977., 103).

Oba teksta – posebno drugi –
razvijaju univerzalnost poziva na
svetost pokrivajući različite
aktivnosti, profesije i zanate. Ako se
svaki pošten rad može posvetiti i
postati mjesto susreta s Bogom, onda
je poziv na svetost jednako
univerzalan kao i bezbrojni aspekti
svijeta rada, koje obavljaju muškarci
i žene svih vremena.

Uvjerenje svetog Josemarije da će
novi temelj koji osjeća nadahnutim
promovirati opstati tijekom vremena
počiva na jednostavnoj, ali dubokoj
sigurnosti: budući da je rad prirodno
stanje ljudskog bića, posvećenje rada
uvijek će biti moguće, jer će uvijek
biti moguće voljeti i živjeti u Božjoj
prisutnosti u kontekstu običnog
života.

Put koji predlaže nije prilagodba za laike drugih oblika kršćanskog svjedočanstva koji, na temelju specifičnog posvećenja ili kanonskih zavjeta, zahtijevaju potpunu predanost kontemplativnoj molitvi i raznim oblicima odvajanja od svijeta. Sveti Josemaría zna da se obraća ljudima koji će biti uronjeni u svjetovne aktivnosti. I oni - muškarci i žene - mogu dosegnuti visine intenzivne molitve i sjedinjenja s Bogom. To se sugerira, na primjer, upornom upotrebom pridjeva kontemplativan i izrazom "kontemplativci usred svijeta" (usp. Brazda, br. 497; Forge, br. 738, 740), koji se odnosi na obični život onih koji rade. Ista dubina molitve kojoj teži kontemplativni redovnik, slijedeći način života povučen od svijeta, trebala bi biti dostižna i radniku, majci, znanstveniku ili umjetniku:

„Podižući svoje Djelo posljednjih godina, Gospodin je htio da se istina da svi moraju biti posvećeni i da je dužnost većine kršćana posvetiti se u svijetu, u običnom radu, nikada više ne zanemari ili zaboravi. Stoga, dok god postoje ljudi na zemlji, Djelo će postojati. Ovaj će se fenomen uvijek događati: postojat će ljudi svih profesija i zanata, koji traže svetost u svom stanju, u toj svojoj profesiji ili u toj svojoj trgovini, budući da su kontemplativne duše usred ulice“ (Pismo 3, br. 92).

Rad, mjesto misije

Stručnjaci za sociologiju rada potvrđuju da će otprilike trećina djece rođene danas u razvijenim zemljama u budućnosti imati poslove koji još ne postoje: to su zanimanja koja će dinamika društvenog života oblikovati u nadolazećim godinama, prije nego što uđu na tržište rada. Unatoč tim ubrzanim

transformacijama koje karakteriziraju naše vrijeme, uvjereni smo da učenje svetog Josemarije o posvećenju rada ostaje u potpunosti relevantno, jer se odnosi na osobu koja radi, a ne na specifičnu vrstu posla koju obavlja.

Duhovni profil koji je osnivač Opusa Dei ocrtao u svojim propovijedima kršćanima uronjenim u stvarnost svijeta nudi, zapravo, jasne odgovore na mnoge neizvjesnosti s kojima se danas suočavamo.

U suvremenom svijetu, rad se često doživljava kao prepreka koja nas sprječava da posvetimo vrijeme sebi, obitelji ili vlastitim interesima. Život - pravi život - čini se da počinje tek kada završi radni dan. Simbol ovog gledišta je suprotnost između radnih dana i vikenda: radni dani se podnose čekajući vikend; dugi mjeseci rada podnose se s olakšanjem godišnjih odmora. Čak i

oni koji predano žive svoju kršćansku vjeru skloni su misliti da se tek nakon što je posao obavljen mogu posvetiti drugima, sudjelovati u apostolskim inicijativama, okupljati se u molitvi ili njegovati svoj unutarnji život.

Iako ova percepcija ima određenu dozu realizma - i zato što rad zapravo zahtijeva vrijeme i energiju koji se ne mogu posvetiti drugim aktivnostima, i zato što se iskustvo mnogih radnika događa u uvjetima nedostojnim ljudskog stanja - implicitni zaključak je da duhovni život, odnos s Bogom i briga za bližnjega cvjetaju samo izvan radnog mjesta, u prostorima različitim od običnog života. Čini se da sami gradovi pojačavaju ovu logiku, potičući svoje stanovnike da traže alternativna mjesta za razonodu, kontemplaciju i smisao.

Međutim, u kontinuitetu s Evandjeljem - Isus je propovijedao i u

gradovima i na selu, radio je rukama i bio je dobro upoznat s kontekstima ljudskog rada - propovijedanje svetog Josemarije nije dijelilo ovu viziju. Naprotiv, on je odlučno promicao jedinstvo života i posvećenje svakodnevnog života: Bog se susreće u vršenju vlastite svakodnevne aktivnosti; rad ne samo da ne ometa molitvu, već može postati molitva; zauzima mjesto na oltaru, uz euharistiju. Kršćanska predanost, apostolat te ljudski i duhovni rast društva često se ostvaruju upravo kroz rad.

To ne znači da se ti ciljevi ne mogu ostvariti i izvan konteksta rada, s čime svi imamo iskustva. Ali nam govori da rad ne ometa život i poslanje kršćana; štoviše, za mnoge je to prirodno mjesto gdje se taj život i poslanje izražavaju i hrane.

Mnogi naši suvremenici rad vide kao ogledalo u kojem projiciraju vlastitu

sliku, pretvarajući profesionalnu predanost u oblik samopotvrđivanja. Profesionalna postignuća postaju uvodno pismo svijetu, kao dokaz vlastite vrijednosti. Neuspjesi, s druge strane, ne samo da rastužuju, već mogu i uništiti osobu.

Kada se rad shvati kao privilegirani prostor za osobno samopotvrđivanje, lako postaje nešto čemu se treba "klanjati", čak i nešto za što je netko spreman "žrtvovati" mnogo toga: vrijeme, zdravlje, ljudske odnose. U tom trenutku, rad - svjesno ili nesvjesno - postaje idol. A taj idol smo mi sami.

Čak i tehnološki alati, ako nisu usmjereni na služenje drugima i općem dobru, mogu postati idoli. Nije slučajno da nedavni dokument Svete Stolice, *Antiqua et nova* (2025.), posvećena umjetnoj inteligenciji, upozorava upravo na taj rizik. Upozoreni smo na iskušenje da

uložimo svoja najdublja očekivanja - želju za odnosima, izvjesnostima, sigurnošću - u te tehnologije, jer to znači da ih pretvorimo u tehnološkog idola (usp. Antiqua et nova, br. 105).

Daleko od ove idolopokloničke vizije, koherentna vizija rada, poput one koju predlaže Evandjelje i koju je sveti Josemaría uspio reinterpretirati i prenijeti u naše vrijeme, pomaže nam da održimo jasno razumijevanje pravog reda ciljeva ljudskog djelovanja: slaviti samo Boga, služiti bližnjemu i promicati dobro društva. Ali to također podrazumijeva prihvaćanje žrtve križa, pouzdajući se prije svega u Boga, a ne u ljudske sigurnosti.

Ustrajnost kojom nas je osnivač Opusa Dei poticao da dobro radimo - kompetentno, profesionalno i izbjegavajući površnost ili približna rješenja - nije bila samo nužan uvjet za prinošenje rada Bogu kao ugodne

žrtve, već sadrži i transformirajuću silu sposobnu izliječiti mnoge bolesti našeg vremena.

U dobu u kojem žurba prevladava nad promišljanjem, opsesija postizanjem rezultata pod svaku cijenu ugrožava profesionalnost i poštivanje postupaka i zakona, a gdje strah i emocionalnost često zamjenjuju smirenu i razumnu analizu činjenica, poziv da se posao dobro obavi - čak i ako to zahtijeva trud i vrijeme - predstavlja se kao providonosni poziv. Iz te perspektive, uspjeh ili neuspjeh mijenjaju značenje.

Kompetencija, profesionalnost i studij štite ne samo od pogrešaka, već i od nanošenja štete drugima i od rasipanja resursa. Obrazovanje ljudi za dobar rad nesumnjivo je jedna od najvećih usluga koje se mogu pružiti ne samo društvu već i Crkvi, koja nije izuzeta od rizika klerikalizma kada

nedostaju vještine ili nema dovoljno znanja o stvarnosti i dinamici svijeta.

Konačno, predstavljanje ljudskog rada kao sudjelovanja u djelu stvaranja i otkupljenja – ideja koja se ponavlja u spisima svetog Josemarije – nudi duboko uravnoteženu viziju napretka. Radi se o prepoznavanju u tehnologiji legitimnog izraza kreativnosti i duhovne dimenzije ljudskog bića, stvorenog na sliku i priliku Božju.

Iz ove perspektive, tehnički i znanstveni napredak te napredak ljudske osobe ne bi se trebali shvaćati kao suprotstavljene sile. Tehnologija i etika, znanost i mudrost mogu – i trebaju – skladno surađivati. Kršćanski život ne podržava ideju da nam treba „manje znanosti, a više čovječanstva“, jer upravo kroz znanost i znanje čovječanstvo raste.

Autonomija i sloboda kojima ljudska bića vode napredak – rekao bi nam sveti Josemaría – nisu apsolutne, već sinovske: vrše se kao djeca Božja, svjesna svog poziva na služenje. U Kristovom Kraljevstvu, vladati znači služiti. Stoga, kada je rad istinski prožet ljubavlju i duhom služenja, znanstveni napredak postaje pravi ljudski napredak.

.....

Ovu seriju koordinira profesor Giuseppe Tanzella-Nitti. Uključuje i druge suradnike, od kojih su neki profesori na Papinskom sveučilištu Svetog Križa (Rim).

.....

rad-prirodni-uvjet-za-biti-covjek/
(31.03.2026.)